

SEKSUALNO OBRAZOVANJE 2: Nizozemci uče o seksualnosti još od vrtića, a prvi seks imaju iznad 18

Piše: Branka Stipić | 28/12/2021



Mali Nizozemci prve lekcije seksualnog obrazovanja imaju još u vrtiću, u dobi od četiri godine. Mali Portugalci uče s pet godina, Francuzi, Belgijanci, Nijemci, Danci i Šveđani sa šest, Slovenci, Finci i Estonci sa sedam... I za sve njih seksualno je obrazovanje obavezno. U posljednje dvije godine u devetnaest članica EU škole su obavezne nuditi neku vrstu seksualnog odgoja, a u preostalih osam

država, među kojima je i Hrvatska, on nije obavezan. Uz Hrvatsku, seksualni je odgoj neobavezan u Španjolskoj, Italiji, Mađarskoj, Slovačkoj, Rumunjskoj, Bugarskoj...

Švedska i Nizozemska pioniri su seksualnog obrazovanja uvedenog još prije pola stoljeća i više. Rezultat? Statistika ih je svrstala među nacije u kojima mladi puno kasnije ulaze u seksualne odnose nego drugi Europljani ili Amerikanci, sigurnije se ponašaju u tim odnosima, bolje štite svoje zdravlje i bolje razumiju odnose među spolovima.

Šveđani preporučili seksualni odgoj još 1936.

U Švedskoj je seksualni odgoj u školama prihvaćen još u četrdesetim godinama prošlog stoljeća, a obavezan je od 1955. godine. Još je 1936. godine njihova Vladina komisija za stanovništvo preporučila seksualni odgoj u svim školama, jer "spolni odnos ne treba promatrati isključivo u smislu braka i rađanja, već u smislu onoga što pridonosi psihičkom zdravlju i skladnom životu". Desetljeća seksualnog obrazovanja podigla su švedsku statistiku na zavidni nivo: 78 posto žena u dobi od 16 do 29 godina koristi neku od modernih metoda kontracepcije, dok se u dobnoj skupini od 30 do 44 godine taj postotak penje na 90. Ujedno je to i jedna od rijetkih država koja nema negativni demografski trend. Na tisuću tinejdžerki u dobi od 15 do 19 godina samo je 4,62 rodilja.

Istraživanja u Nizozemskoj pokazala su da je polovica mladih prvi seksualni odnos imala s 18,6 godina jer su se ranije osjećali premladima za takvo iskustvo. Nadalje, u prvom seksualnom odnosu devet od deset adoslescenata koristilo je kontracepciju, od koje su tri četvrtine koristile kondom, više od polovice pilulu, a odnos im je, kako sami priznaju, bio "ugodan" i "zabavan". Podaci Svjetske zdravstvene organizacije pokazuju da su mladi Nizozemci među najvećim potrošačima kontracepcijskih pilula. Rezultat? Dr. **Justin Lehmiller** s Kinsey instituta usporedio je podatke za SAD i Nizozemsku, a rezultati su porazni za SAD. Od tisuću tinejdžerki u dobi od 15 do 19 godina u Nizozemskoj ih oстане trudno 14, a u SAD-u 57, samo sedam od tisuću nizozemskih tinejdžerki u toj dobi obavi pobačaj, a u SAD-u petnaest, te na kraju – samo pet od tisuću nizozemskih tinejdžerki rodi u dobi od 15 do 19 godina, dok u SAD-u rode 34 od tisuću tinejdžerki te dobi.

Austrijski sveobuhvatni pristup seksualnom obrazovanju

Činjenica je da u zemljama koje dugo i sustavno provode seksualni odgoj mladi kasnije ulaze u seksualne odnose, imaju manje različitih partnera i manje neplaniranih trudnoća kao i manje infekcija spolno prenosivim bolestima jer su od najranije dobi učili kako čuvati svoje reproduktivno zdravlje. No, jednako je važno da ih seksualni odgoj podučava i o socijalnim aspektima razlika među spolovima te koliko je važna rodna ravnopravnost i kako se ona postiže i provodi.

Analiza Europske komisije "**Seksualno obrazovanje u Europskoj uniji**" pokazala je različitost poimanja važnosti pojedinih sadržaja u okviru seksualnog obrazovanja koje osim biologije obuhvaća i pitanja ljubavi, partnerstva, obitelji, seksualnog zlostavljanja i rodno uvjetovanog nasilja, trudnoće i poroda, seksualne orijentacije... Tako se u zemljama poput Hrvatske, koja nema poseban predmet seksualno obrazovanje nego se tematike dotiče u slabo zastupljenoj međupredmetnoj temi zdravlja, ne obrađuje problematika spolno prenosivih infekcija, kontracepcije, rodni uloga, pristanka na

seksualni odnos, ljudskih prava i seksualnog uznemiravanja i nasilja koje se događa na društvenim mrežama i online platformama.

Austrija je pak istaknuta kao pozitivan primjer sveobuhvatnog pristupa seksualnom obrazovanju: "U Austriji se seksualnost smatra važnim dijelom cjelokupnog razvoja djeteta kao osobe, a seksualni odgoj osmišljen je tako da podupire djecu u osiguravanju njihovog seksualnog zdravlja fizički, kognitivno i emocionalno. Kao rezultat toga, seksualni odgoj u Austriji je sveobuhvatan i holistički, a osmišljen je imajući na umu standarde Svjetske zdravstvene organizacije. Nastavni plan i program stoga se fokusira na biološke aspekte i prevenciju rane trudnoće i spolno prenosivih bolesti, ali također istražuje pitanja oko seksualnog identiteta, međusobnog pristanka, internetskih medija i rodno uvjetovanog nasilja."

Rodni stereotipi u novim članicama EU

Hrvatska je još daleko od uvođenja seksualnog obrazovanja, pa se u školama još uvijek sustavno ne provodi niti **zdravstveni odgoj**. Unatoč tome što su i zadnja istraživanja pokazala kako 80 posto roditelja i nastavnika smatra da je u škole potrebno uvesti seksualno obrazovanje. Posljednje je istraživanje ove godine napravila udruga CESI, koja se već više od 20 godina bori za uvođenje seksualne edukacije u škole, a njihova koordinatorica **Sanja Cesar** jasno **poručuje** da država ima obvezu u škole uvesti predmet iz područja znanosti o ljudskoj seksualnosti. Dr. **Boris Jokić**, psiholog i stručnjak za obrazovanje, voditelj radne skupine za izradu Kurikularne reforme 2015. godine, koja je predviđala module seksualnog obrazovanja, te ravnatelj zagrebačkog Instituta za društvena istraživanja često javno postavlja pitanja: "Kome bi smetalo poučavanje o odgovornom seksualnom ponašanju? Što ima loše u učenju o odnosima koji se zasnivaju na uvažavanju cjelovitosti druge osobe, o tome kako je važno upoznati i prihvatiti vlastito tijelo? Zar ne bi mladim ljudima koristila otvorena rasprava o problemima u tom dijelu našeg postojanja, ali i još više o užitku koji iz njega proizlazi? Kome smeta da se otvoreno razgovara o odnosima kako se ne bi nezrelo i nepromišljeno ulazilo u interakcije koje mogu povrijediti, kako bi se u spolne odnose ulazilo u trenutku kad su mladi ljudi spremni preuzeti odgovornost za svoje ponašanje? Za mlade ljude, ali i hrvatsko društvo u cjelini važno je da taj aspekt bude zastupljen u školi."

Nizozemci, Šveđani, Danci, Portugalci, Francuzi, Nijemci... toga su svjesni već desetljećima. Novim članicama EU još vladaju rodni stereotipi i lažni moral koji se fanatično odupire prenošenju znanja o važnim životnim činjenicama.

Rezultat? Hrvatska je daleko od dobrih švedskih i nizozemskih brojki: hrvatski tinejdžeri stupaju u prve seksualne odnose između 16 i 17 godina, a 60 posto dječaka i 50 posto djevojčica koji su svoj prvi seksualni odnos imali sa 15 godina nisu koristili nikakvu zaštitu.

Što sve podrazumijeva seksualno obrazovanje?

UNESCO-ov **vodič** za seksualno obrazovanje predviđa osam područja koja se trebaju obuhvatiti:

- 1** **Odnosi:** obitelj; prijateljstvo, ljubav i romantični odnosi; tolerancija, uključenost i poštovanje; dugoročne obveze i roditeljstvo
- 2** **Vrijednosti, prava, kultura i seksualnost**
- 3** **Razumijevanje roda:** društvena konstrukcija roda i rodni normi; rodna ravnopravnost, stereotipi i pristranosti; rodno uvjetovano nasilje
- 4** **Nasilje i sigurnost:** nasilje; pristanak, privatnost i tjelesni integritet; sigurno korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija
- 5** **Vještine za zdravlje i dobrobit:** norme i utjecaj vršnjaka na seksualno ponašanje; donošenje odluka; vještine komunikacije, odbijanja i pregovaranja; medijska pismenost i seksualnost; pronalaženje pomoći i podrške
- 6** **Ljudsko tijelo i razvoj:** seksualna i reproduktivna anatomija i fiziologija; reprodukcija; pubertet; slika tijela
- 7** **Seksualnost i seksualno ponašanje:** seks, seksualnost i seksualni životni ciklus; seksualno ponašanje i seksualni odgovor
- 8** **Seksualno i reproduktivno zdravlje:** trudnoća i prevencija trudnoće; HIV i AIDS – stigma, njega, liječenje i podrška; razumijevanje, prepoznavanje i smanjenje rizika od spolno prenosivih bolesti, uključujući HIV

U prethodnom članku iz serijala "SEKSUALNO OBRAZOVANJE" možete pročitati o Desetljećima borbe za znanje o temeljnim činjenicama. **OVDJE**

U idućem nastavku serijala Seksualno obrazovanje bit će riječi o crnoj strani neznanja, točnije, **kako nedostatak seksualnog obrazovanja hrani seksizam i mizoginiju.**